

Torjuntavoitosta Vanhan valtauksen

Professori Marja Tuominen on ymmärrettävistä syistä (HAik 1/2020, 111–113) närkästynyt siitä, että teoksessani *Samaan aikaan. Suomi ja maailma 1968* (Siltala 2019) silkkaa huolimattomuuttani oletin hänen olleen 70-luvun opiskelijavuosinaan vähemmistökommunisti. Pyydän tätä vilpittömästi anteeksi.

Kirjasta löytyy myös muita virheitä ja puutteita. Suomalaisen naisasialiikkeen pioneeri Margaretha Mickwitz ei ollut ammattiyhdistysliikkeen vaan Liiketyöntäjien keskusliiton palveluksessa, kun hän vuonna 1965 oli mukana perustamassa Yhdistys 9:ää; Suomen Pankin pääjohtaja Klaus Waris ei ollut sosialidemokraatti; Rolling Stonesien konsertti Yyterin hiekkarannalla kesällä 1965 ei kerännyt 15 000 katsojaa vaan tuskin kolmasosan siitä; vuosina 1968–1969 maailmalla riehunut virusperäinen ”hongkongilaista” influenssaa, joka tappoi lähemmäs miljoona ihmistä, ei mainita teoksessa sanallakaan.

Asiavirheet ovat aina harmillisia. Syy, miksi tutkimukseni keskeinen teema – samanaikaisuudesta syntyvät moninaiset kokemustilat, käyttövoimat ja yhteisvaikutukset – on jäänyt kirja-arvosteluissa ja yleisökeskusteluissa paljolti huomioimatta, taitaa kuitenkin olla vuoden 1968 vallankumouksia ja sukupolvien yhteentörmäystä korostava muistokulttuuri ja sitä myötäilevä tutkimus. Se vetää magneetin lailla huomion koko ajan takaisin Vanhan valtauksen ja ”stallarien” esiinmarssiin.

Olen havaitsevani samaa trendiä Juho Saksholmin sinänsä ajatuksia herättävästä arvostelusta *Samaan aikaan* -kirjastani (HaiK 1/2020, 118–119). Saksholm myöntää, ettei kirjani pääpaino ole radikalisoituvassa opiskelijaliikkeessä vaan sitä muokkaavassa yhteiskunnassa, joka ajoi samaan aikaan satojatuhansia suomalaisia kasvu-keskuksiin ja Ruotsiin. Siitä huolimatta häntä kiinnostaa ennen kaikkea, miten käytän käsitettä ”uusvasemmisto”. Saksholm esittää, että käytän sitä analyttisenä työkaluna, problematisoimatta aikalaisten ymmärrystä siitä. Omasta mielestäni kuvaan päinvastoin uusvasemmistolaisuutta hajanaisena yhteiskunnallisena asenteena, jota ei kannata hahmottaa määritelmien vaan aikalaisten kannanottojen ja toimintojen kautta.

Vanhan valtauksen ja opiskelijaliikkeen muistelijoiden vahva vaikutus 60-luvun historiakulttuuriin ja -tutkimukseen tuo mieleeni, miten edellinen vuosilukututkimukseni *Suomi 1944. Sota, yhteiskunta, tunnemaishama* (Siltala 2009) vastaanotettiin. Kirjassa on 36 alalukua, joissa aivan kuten *Samaan aikaan* -kirjassani, yritän osoittaa, etteivät väitteet yhtenäisestä aikalaistunteesta tai sukupolvikokemuksesta kestä kriittistä tarkastelua. Vain kolme alalukua käsittelee sitä, mitä kansallisessa kertomuksessamme on ollut tapana kutsua kesän 1944 ”torjuntavoitoksi”. Silti juuri nuo taistelut nousivat toistuvasti esiin kirjan arvosteluissa ja julkisissa keskusteluissa.

Henrik Meinander